

**Protestantse
Kerk**

Voorstel tot wijziging Generale Regeling Preekconsent

Generale synode
april 2019
GS 19-03

Voorstel tot wijziging Generale regeling preekconsent

Samenvatting

In dit voorstel stelt het GCKO een aantal vereenvoudigingen voor in de procedure voor het aanvragen van een preekconsent door kerkelijk werkers. Deze vereenvoudiging staat los van de verdere bezinning op het preekconsent.

De belangrijkste wijziging is dat het preekconsent niet automatisch vervalt als de kerkelijk werker niet langer verbonden is aan de gemeente waarvoor het preekconsent verleend is. Een breed moderamen (ook een ander breed moderamen dan het breed moderamen dat bij de eerste aanvraag betrokken was), kan op grond van het eerdere onderzoek door de commissie preekconsenten gedurende de periode die is vastgesteld (vier jaar of bij een eerste aanvraag twee jaar) een andere gemeente aanwijzen waarvoor het preekconsent geldig is. In de punten 19-28 worden de wijzigingen nader benoemd.

Aanleiding

1. Het GCKO ontving via het moderamen GS enkele vragen om de generale regeling preekconsent op een aantal punten aan te passen, met name te vereenvoudigen.
2. Het ging in feite om een vereenvoudiging van de procedure, vooral voor hen die al vele, soms zelfs tientallen jaren een consent hebben. Bij de aanvraag voor een verlenging zou de opnieuw verplichte verklaring over de belijdenis en wandel achterwege moeten kunnen blijven (1). De tweede verlenging zou een verlenging voor onbepaalde tijd moeten worden (2). De vraag 'waarom niet op andere wijze in het voorgaan in de kerkdiensten kan worden voorzien' zou moeten vervallen (3). Verder zouden de houders van een preekconsent de bevoegdheid dienen te krijgen de zegen uit te spreken (4). Daarnaast was er de vraag een nadere invulling te geven aan de supervisie (5).
3. Het moderamen GS gaf in een begeleidend schrijven aan dat 'teneinde het belang van de Woordverkondiging recht te doen er altijd wel een regeling nodig zal blijven van het preekconsent.' Het meent dat als vereenvoudiging van de regeling mogelijk is 'dat aanbeveling' verdient.
4. Een tweede vraag had betrekking op de omslachtige procedure voor een kerkelijk werker die van werkring verandert en voor een consent voor de nieuwe gemeente een nieuw consent moet laten aanvragen (6).
5. Deze vraag kwam terecht bij de Commissie Preekconsenten die dit aan het GCKO doorzond 'met het verzoek het signaal serieus te nemen en waar mogelijk de regelgeving aan te passen.'
6. Het GCKO plaatst de verzoeken hieronder in eerste instantie in een breder kader. Vervolgens gaat het in dit licht in op de gestelde vragen. Tot slot komt het met een voorstel voor een bijgestelde tekst van enkele artikelen van de Generale regeling preekconsent.

De verzoeken in een breder kader geplaatst

7. De bediening van Woord en sacrament behoort primair tot de bevoegdheden van de predikant. Zij krijgen die bevoegdheden in beginsel voor het leven. Die zijn daarmee persoonsgebonden.
8. In bepaalde situaties en onder bepaalde voorwaarden kan de bevoegdheid tot bediening van het Woord ook aan anderen worden toegekend. De bevoegdheid is dan sterk, zij het niet uitsluitend situatie-gebonden. Dit heeft de facto tot gevolg dat de regelgeving verhoudingsgewijs complexer is en sneller als bureaucratisch zal worden ervaren.

9. Waar het bedienen van Woord en sacrament in het nabije verleden vrijwel exclusief was voorbehouden aan de predikant, heeft een groeiende groep in bepaalde omstandigheden nu deze bevoegdheid. Eerst bestond alleen ord. 2-6 (gemeenten in bijzondere omstandigheden; nieuwe nummering), later werd ord. 3-12-14 (nieuwe nummering) hieraan toegevoegd (kerkelijk werkers in dergelijke gemeenten), terwijl nog later ord. 2-6 (nieuwe nummering) generiek werd toegepast op pioniersplekken. Wat aanvankelijk een uitzondering was en ook als zodanig bedoeld was, is inmiddels meer en meer regel geworden.
10. Het voorliggende verzoek betreft slechts de bediening van het Woord. Niettemin past het in de hiervoor geschetste lijn. Dit neemt niet weg dat het volgens het GCKO zaak is dat in de regelgeving gedacht blijft worden vanuit het uitzonderingskarakter.
11. Het GCKO meent dat bij de geschetste ontwikkelingen de vraag gesteld moet worden of zij niet aanleiding geven tot een grondige herziening van de ambtelijke structuur binnen de PKN. Kerkelijk werkers en predikanten kunnen in bepaalde omstandigheden in principe vrijwel hetzelfde werk doen, maar hun status verschilt sterk. Is dat principiële en theologisch te rechtvaardigen?
12. Tegelijk stelt het GCKO vast dat in de gesprekken over predikanten en kerkelijk werkers de emoties binnen en buiten de synode steeds hoog opliepen. Deze tijd ligt nog niet ver achter ons. Het heropenen van de discussie is volgens het GCKO in het kader van de nu voorliggende herziening nog te vroeg, vooral ook omdat in het verlengde van Kerk 2025 nog een aantal principiële discussies gevoerd zal moeten gaan worden, onder andere over het ambt. In dit licht lijkt het praktisch aanpassen van de voorliggende Generale regeling preekconsent de meest voor de hand liggende, ook daar deze ook procedureel relatief eenvoudig is.
13. Hier moet nog het volgende aan worden toegevoegd. Het gaat in de voorstellen voor het overgrote deel om een vereenvoudiging van de procedure, maar op een enkel aspect tevens om een uitbreiding van zowel de verplichtingen als de bevoegdheden. Voor zover het gaat om vereenvoudiging passen de voorstellen in het in het kader van Kerk 2025 uitgesproken streven naar vereenvoudiging van de kerkelijke regelgeving.

Bespreking van de verzoeken

14. Ad vraag 1, bij een verlenging niet opnieuw vragen naar de verklaring belijdenis en wandel. Bij deze vraag wordt erop gewezen dat de consenthouder valt onder het opzicht als bedoeld in ord. 10-13 en 10-14. Het moderamen GS wijst erop dat er ook preekconsenthouders zijn die niet of nauwelijks met een gemeente meeleven en zeker als ook nog eens spaarzaam gebruik maken van hun consent op enige afstand staan van de kerk. Dat komt aan het licht als een verklaring belijdenis en wandel moet worden overlegd. Het moderamen GS ziet dit echter niet als een onoverkomelijk bezwaar om tot vereenvoudiging over te gaan.
Het GCKO constateert voorts dat ook de verklaring van de ontvangen aanvullende homiletische en liturgische vorming bij een verlenging overbodig is en stelt daarom voor ook die bij een verlengingsaanvraag te laten vervallen.
Het GCKO stelt als nieuwe tekst voor voor art. 6-10: 'Het bepaalde in dit artikel is met uitzondering van de verklaring van belijdenis en wandel van overeenkomstige toepassing bij verlenging.'
15. Ad vraag 2, een tweede verlenging is een verlenging voor onbepaalde tijd. De argumentatie voor dit verzoek wordt gevonden in de opvatting dat de huidige regelgeving met voldoende waarborgen omkleed is met toetsen, adviezen en verslagen bij aanvraag, verlenging en gedurende het tijdelijk verleende consent. Bovendien bevat art. 3-2 volgens verzoekers voldoende ruimte om het voor onbepaalde tijd verleende consent alsnog in te trekken. Het

moderamen GS voegt hier aan toe dat steeds weer dezelfde procedure belastend is voor de consenthouder.

Het GCKO wil in dit verband op twee zaken wijzen. De eerste is van principiële aard en sluit aan bij het eerder gesignaleerde uitzonderingskarakter van het preekconsent. Door het verlenen van een consent voor onbepaalde tijd komt het principe dat de Woordbediening aan de predikant voorbehouden is, onder druk te staan. Het tweede punt betreft de herhaling van de aanvraag. Of eens in de vier jaar belastend is, is een zaak van beleving. Het lijkt het GCKO niet onevenredig vaak.

Het GCKO meent derhalve dat de huidige termijnen en bijbehorende procedures gehandhaafd dienen te worden.

16. Ad vraag 3, het laten vervallen van de toets waarom niet op een andere wijze in het voorgaan in de erediensten kan worden voorzien. De motivatie van de vraag is dat de noodzaak er is. Het moderamen GS nuanceert deze opvatting en wijst op het feit dat het moet blijven gaan om een uitzonderingsregel. De predikant is degene aan wie de Woordbediening is toevertrouwd. Het GCKO volgt het argument van het moderamen GS en stelt voor de noodzakelijkheidstoets te handhaven.
17. Ad vraag 4, het mogen uitspreken van de zegen door preekconsenthouders. Dit verzoek wordt onderbouwd door de stelling dat het in de praktijk ook nu al gebeurt en de zegen niet aan de gemeente onthouden mag worden. Het moderamen GS lijkt op dit punt te aarzelen. Enerzijds wijst het erop dat ambt en zegen niet meer vanzelfsprekend bij elkaar horen. Er zullen mogelijk bepaalde verwachtingen zijn bij kerkelijk werker met preekconsent. Anderzijds vraagt het moderamen zich af hoe sterk het probleem gevoeld wordt door kerkgangers en voor zover het in de beleving van kerkgangers zou moeten ook direct zou moeten leiden tot een kerkordewijziging. Het GCKO voegt hier aan toe dat deze wijziging van de generale regeling een wijziging van ord. 5-2-2 impliceert, waarin expliciet vermeld is: de 'in dit lid bedoelde bevoegdheid omvat niet (...) het uitspreken van de zegen.' Afgezien hiervan stelt het GCKO vast dat als de zegen mag worden uitgesproken, eigenlijk ook direct andere liturgische handelingen in zicht komen, met name het afnemen van belijdenis en het leiden van trouwdiensten. Dit vergt de hierboven al genoemde nadere theologische bezinning. Het GCKO stelt daarom voor deze wijziging niet door te voeren.
18. Ad vraag 5, het nader invullen van de supervisie. De bedoeling van de nadere invulling van de supervisieverplichting is willekeur te voorkomen. Het moderamen GS stelt vast dat dit voorstel leidt tot verdere regulering. Het moderamen GS geeft gehoord de Commissie Preekconsent in overweging deze suggestie over te nemen in die zin dat in het artikel zelf geen nadere invulling plaats vindt, maar verwezen wordt naar een protocol. Het GCKO stelt voor art. 2-1 aan te vullen met de volgende zin. 'Deze supervisie c.q. begeleiding vindt plaats volgens een door de Commissie Preekconsent op te stellen protocol.'
19. Ad vraag 6, de vereenvoudiging van de omslachtige procedure, met name voor hen die van werkring veranderen. Het GCKO stelt vast dat de huidige procedure inderdaad omslachtig en daarmee belastend is voor alle betrokkenen. Ze is mede het gevolg van het uitzonderingskarakter van het preekconsent, hetgeen niet betekent dat het niet eenvoudiger zou kunnen. De groep kerkelijk werkers stijgt gestaag. Hun arbeidscontracten zijn menigmaal voor bepaalde tijd. Het GCKO stelt daarom voor in lid 6 bij 'Het breed moderamen van de classicale vergadering' te spreken van *een* classicale vergadering. Dat behoeft dus niet het breed moderamen te zijn van de classicale vergadering die het preekconsent in eerste instantie heeft aangevraagd.

Verdere voorstellen

20. Met het voorstel van het vorige punt wordt deels vooruitgelopen op het navolgende. Hoewel het GCKO meent dat de verzoeken op dit moment slechts in beperkte mate gehonoreerd kunnen worden, is het gevoelig voor het argument dat de procedure inzichtelijker en eenvoudiger kan.
21. Artikel 6 beperkte zich wat betreft het opschrift tot 'hen die in een gemeente werkzaam zijn als kerkelijk werker'. De inhoud kon evenwel ook betrekking hebben op degenen die weliswaar ingeschreven stonden in het register van kerkelijk werkers (ex ord. 3-12-4 en de GR kerkelijk werkers), maar niet als zodanig werkzaam waren. Het opschrift, zowel van de Romeinse III als van artikel 6 zijn aangepast aan de inhoud.
22. De procedure van huidig artikel 6 verloopt via de kleine synode en de door haar ingestelde commissie (huidig artikel 6-3/4, vgl. artikel 1-2). Artikel 1-1 biedt echter de mogelijkheid dat deze commissie dat vanwege de kleine synode doet. Art. 4(-2) bijvoorbeeld laat voor predikanten in opleiding de aanvraag behandelen en verlenen door de commissie. Het GCKO stelt voor dat ook in het geval van artikel 6 te doen. Zie hiervoor in het voorstel het slot van lid 3 en met name lid 4.
23. De uitreiking van het consent geschiedt namens de commissie en daarmee namens de synode door het BMCV. Wat dat betreft blijft de situatie dezelfde als op dit moment. De administratieve procedure is echter sterk vereenvoudigd.
24. Artikel 7 – over de kerkelijk werker werkzaam in een instelling – kan parallel verlopen aan het nieuwe artikel 6 met een minimum aan bepalingen.
25. Huidig artikel 7-1 geeft voor de noodzaak voor het voorgaan bij de kerkelijk werker werkzaam in een instelling – de beperking 'met een bijzondere opdracht' heeft de synode in november jl. geschrapt – een aanscherping van het criterium: 'op een voor de desbetreffende instelling adequate wijze'. Het GCKO acht het niet bezwaarlijk hier vanaf te zien.
26. Huidig artikel 7-2 acht het noodzakelijk dat de instelling het verzoek doet. Het GCKO meent dat waar het gaat om bijeenkomsten die volgens de kerkorde als kerkdiensten gekwalificeerd kunnen worden, het voldoende is als een ambtelijke vergadering die bij het werk in de instelling betrokken is de aanvraag doet. Niet altijd zal even duidelijk zijn, welke dat is of zijn (indien een instelling bijvoorbeeld meer vestigingen heeft). Zo nodig moet onderling nader overleg plaats vinden. De situatie is soms dermate complex dat hiervoor geen algemene regels te geven zijn.
27. Met het oog op deze vereenvoudiging in het nieuwe artikel 6 zijn vrijwel alle leden van het huidige artikel 6 gewijzigd. Zij zijn aangepast en deels opnieuw genummerd. Het huidige lid 6a is daarbij logisch in de nieuwe nummering opgenomen.
28. In art. 6-6 was bepaald dat een preekconsent geldt voor de gemeente waarvoor het consent is aangevraagd en dat het breed moderamen ook andere gemeenten in de classis kan aanwijzen waarvoor het preekconsent geldt. Uit het geheel van de regeling is duidelijk dat het hierbij gaat om gemeenten die ook moeite hebben met het voorzien in het voorgaan in de kerkdienst. Een consent van toepassing verklaren voor heel de classis (in de oude bedeling) laat staan voor heel de huidige classis is daarmee in strijd. Het GCKO stelt voor dit te verhelderen door een herformulering van deze bepaling:

Het breed moderamen van een classicale vergadering kan – op verzoek van een gemeente in de classis die geen andere mogelijkheid heeft om in het voorgaan van de kerkdiensten te voorzien – het preekconsent ook voor die gemeente geldig verklaren.

Het breed moderamen zal elke aanvraag moeten beoordelen.

Voorstel

Het GCKO stelt voor art. 2-1 te wijzigen en art. 6 en 7 opnieuw vast te stellen. Tevens stelt het voor twee overgangbepalingen vast te stellen.

Artikel 2		
	Huidige tekst	Voorstel
1	Zij die een preekconsent hebben ontvangen, zijn gehouden de - door de betrokken organen van de kerk noodzakelijk geachte - supervisie c.q. begeleiding te aanvaarden van hen, die daarvoor door deze organen zijn aangewezen.	Zij die een preekconsent hebben ontvangen, zijn gehouden de – door de betrokken organen van de kerk noodzakelijk geachte – supervisie c.q. begeleiding te aanvaarden van hen, die daarvoor door deze organen zijn aangewezen. Deze supervisie c.q. begeleiding vindt plaats volgens een door de Commissie Preekconsent op te stellen protocol.

III. Preekconsent voor hen die opgenomen zijn in het register van kerkelijk werkers

In het onderstaande wordt de nieuwe nummering gevolgd. De huidige nummering staat tussen haakjes)

Artikel 6. Algemeen		
1	Aan degenen die ingeschreven zijn in het register kan een preekconsent worden verleend, indien <ul style="list-style-type: none"> - zij een aanvullende homiletische en liturgische vorming hebben ontvangen, en - aan de kleine synode is gebleken dat er geen mogelijkheid is om op andere wijze in voldoende mate te voorzien in het voorgaan in de kerkdiensten in de gemeente die het consent aanvraagt. 	Aan degenen die ingeschreven zijn in het register kerkelijk werkers en <p>een aanvullende homiletische en liturgische vorming hebben ontvangen, kan een preekconsent worden verleend.</p>
2	De aanvraag voor een preekconsent als bedoeld in dit artikel wordt door een kerkenraad ingediend bij de scriba van de classicale vergadering, waartoe de gemeente behoort. In deze aanvraag dient te zijn aangegeven <ul style="list-style-type: none"> - waarom niet op andere wijze in het voorgaan in de kerkdiensten kan worden voorzien en - op welke gronden de desbetreffende kerkelijk werker in staat geacht wordt kerkdiensten te leiden. 	De aanvraag voor een preekconsent als bedoeld in dit artikel wordt door een kerkenraad ingediend bij de scriba van de classicale vergadering waartoe de gemeente behoort. In deze aanvraag dient te zijn aangegeven waarom in deze gemeente niet op andere wijze in het voorgaan in de kerkdiensten kan worden voorzien.
3	Nadat het breed moderamen van de classicale vergadering zich ervan vergewist heeft <ul style="list-style-type: none"> - dat er geen andere mogelijkheid is om in het voorgaan van de kerkdiensten in de desbetreffende gemeente te voorzien, - dat betrokkene - naar het aanvankelijk oordeel van dit breed moderamen - 	Nadat het breed moderamen van de classicale vergadering zich ervan vergewist heeft <ul style="list-style-type: none"> - dat de betrokkene de aanvullende homiletische en liturgische vorming heeft ontvangen, - dat er geen andere mogelijkheid is om in het voorgaan van de kerkdiensten in de desbetreffende gemeente te voorzien, en - dat de overigens vereiste stukken

	<p>voldoende bekwaamheid heeft om kerkdiensten te leiden en</p> <ul style="list-style-type: none"> - dat er binnen de classis is voorzien in de supervisie door een predikant dan wel in een andere vorm van begeleiding van betrokkene, <p>zendt het breed moderamen de aanvraag, vergezeld van zijn advies, toe aan de scriba van de kleine synode.</p>	<p>aanwezig zijn en in beginsel geen beletsel vormen het consent te verlenen, en</p> <ul style="list-style-type: none"> - dat der binnen de classis is voorzien in de supervisie door een predikant dan wel in een andere vorm van begeleiding van betrokkene, <p>verzoekt het de in artikel 1-2 bedoelde commissie een onderzoek in te stellen naar de bekwaamheid van de betrokkene en de betrokkene een consent te verlenen.</p>
4	Een besluit om een preekconsent als bedoeld in dit artikel te verlenen wordt eerst genomen, nadat de in artikel 1-2 bedoelde commissie een onderzoek naar de bekwaamheid van betrokkene heeft ingesteld en advies heeft uitgebracht.	De verlening van een preekconsent als bedoeld in lid 1 geschiedt – namens de kleine synode – door de in artikel 1-2 bedoelde commissie.
5	Het preekconsent wordt verleend voor de duur van vier jaar, met dien verstande dat - als aan betrokkene nog niet eerder een preekconsent is verleend - het preekconsent voor de duur van twee jaar wordt verleend.	Het preekconsent wordt verleend voor de duur van vier jaar, met dien verstande dat – als aan betrokkene nog niet eerder een preekconsent is verleend – het preekconsent voor de duur van twee jaar wordt verleend.
6	Een preekconsent als bedoeld in dit artikel geldt voor de gemeente, die het consent heeft aangevraagd alsmede - indien van toepassing - in de door het breed moderamen van de classicale vergadering aangegeven gemeenten in de classis.	Het breed moderamen van een classicale vergadering kan – op verzoek van een gemeente in de classis die geen andere mogelijkheid heeft om in het voorgaan van de kerkdiensten te voorzien – het preekconsent ook voor die gemeente geldig verklaren.
7 (6a)	Indien het consent verleend is aan een kerkelijk werker die in een gemeente werkzaam is met het oog op de werkzaamheden in die gemeente, eindigt het preekconsent bij de beëindiging van de werkzaamheden.	Indien het breed moderamen van de classicale vergadering ervan overtuigd is dat de noodzaak van een preekconsent voor een bepaalde gemeente van de classis niet meer bestaat, kan het het preekconsent voor die gemeente vervallen doen verklaren.
8		Het breed moderamen van de classicale vergadering doet melding van een wijziging in het preekconsent aan de in artikel 1-2 genoemde commissie met het oog op het in artikel 1-9 genoemde register.
9 (7)	Een consent dat volgens de bepalingen van dit artikel wordt verleend, wordt namens de kleine synode uitgereikt door het breed moderamen van de classicale vergadering van de gemeente die de aanvraag heeft ingediend.	Het is de taak van het breed moderamen van de classicale vergadering die de aanvraag gedaan heeft om het consent dat volgens de bepalingen van dit artikel wordt verleend, met toepassing van artikel 1-7 aan de betrokkene uit te reiken.
10 (8)	Bij verlenging van het preekconsent is het bepaalde in dit artikel van overeenkomstige toepassing.	Het bepaalde in dit artikel is met uitzondering van de verklaring van belijdenis en wandel van overeenkomstige toepassing bij verlenging.

Artikel 7 Preekconsent voor kerkelijk werkers die werkzaam zijn in een instelling		
1	<p>Aan kerkelijk werkers, die met een bijzondere opdracht van een kerkenraad of classicaal vergadering werkzaam zijn in een instelling kan een preekconsent worden verleend, indien</p> <ul style="list-style-type: none"> - zij een aanvullende homiletische en liturgische vorming hebben ontvangen, en - aan de kleine synode is gebleken dat zulks noodzakelijk is om te voorzien in het - op een voor de desbetreffende instelling adequate wijze - voorgaan in de kerkdiensten in de instelling. 	<p>Bij kerkelijk werkers</p> <p>werkzaam in een instelling is de procedure van artikel 6 van overeenkomstige toepassing voor kerkdiensten in die instelling.</p>
2	<p>De aanvraag voor een preekconsent als bedoeld in dit artikel wordt - op verzoek van de instelling waar betrokkene als geestelijk verzorger is aangesteld - door de ambtelijke vergadering, die de bijzondere opdracht heeft verleend, ingediend.</p>	<p>De aanvraag wordt gedaan</p> <p>door een ambtelijke vergadering die bij het werk in de instelling betrokken is.</p>
3-6		<p>Vervalt (niet nodig omdat in lid 1 gesproken wordt over overeenkomstige toepassing.</p>

Omdat de procedure wijzigd zijn twee overgangsbepalingen nodig bij de generale regeling:

Overgangsbepaling 1.

Aanvragen die voor de inwerkingtreding van de herziene generale regeling zijn binnengekomen bij de scriba van de kleine synode (art. 6-3 oud, vgl. art. 7-4 oud) en waarover de kleine synode een positief besluit heeft genomen, worden afgehandeld overeenkomstig artikel 6-7 oud.

Overgangsbepaling 2.

Aanvragen die voor de inwerkingtreding van de herziene generale regeling zijn binnengekomen bij de scriba van de kleine synode (art. 6-3 oud, vgl. art. 7-4 oud) en waarover de kleine synode nog geen besluit heeft genomen, worden doorgezonden aan de commissie ex artikel 1-2. De procedure verloopt vervolgens overeenkomstig artikel 6-4 nw en volgende.